

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

มหาสารคาม เขต 3*

THE DEVELOPMENT OF THE STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM
GUIDELINES FOR SCHOOL UNDER MAHASARAKHAM PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

นพเกล้า ทองธรรมมา

Noppaklao Tongtumma

สุวัฒน์ จุลสุวรรณ

Suwat Julsuwan

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

E-mail: tongt55345@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ครูประจำชั้นจำนวน 313 คนเครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการสัมภาษณ์จากโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสม

ผลการวิจัยพบว่า: สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 5 ด้านผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ความต้องการจำเป็นในการคัดกรองนักเรียนอยู่ในระดับสูงสุดลำดับที่ 2 คือ ด้านการส่งเสริมนักเรียนลำดับที่ 3 มี 2 ด้าน โดยค่าเฉลี่ยเท่ากัน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการส่งต่อนักเรียน ลำดับสุดท้าย คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา จากผลการศึกษาการพัฒนาแนว

* Received 1 April 2020; Revised 15 April 2020; Accepted 2 May 2020

ทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้แนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ทั้งหมด 5 องค์ประกอบ 34 แนวทางดังนี้ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จำนวน 6 แนวทาง 2) ด้านการคัดกรองนักเรียนจำนวน 7 แนวทาง 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนจำนวน 7 แนวทาง 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาจำนวน 8 แนวทาง 5) ด้านการส่งต่อนักเรียนจำนวน 6 แนวทาง

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, สภาพปัจจุบัน, สภาพที่พึงประสงค์, ความต้องการจำเป็น

Abstract

This was the research and development of the guidelines for the operation of the student support system. The research was divided into 2 phases: Phase 1 studies current conditions desirable condition and needs as according to the operation of the student support system of the schools under Mahasarakham primary educational service area office 3 . The sample group consisted of classroom teachers was a classroom teacher of 313 people. The tool used was a questionnaire. Phase 2 study the guidelines for the development of the system to help students by interview from schools with best practices, The tools used were interview forms and suitability assessments.

The research results show that: The current state of operation in accordance with in general was at a high level and when considered in each aspect, it was found that in the high level in all 5 aspects. The desirable condition in operation According was in the highest level when considered in each aspect. The results of the needs analysis regarding the operation according to the student support system. found that the need for screening was at the level of Highest . The second was the student promotion. The 3rd has 2 sides that was same average, knowing each student individually and student referrals. The last one was prevention and problem Solving. From the study, the Development of the Student Care and Support System Guidelines has guidelines for the development of the system to support the student, with a total of 5 elements, 34 guidelines arranged according to the elements of the system can help students as follows: 1. To know each student individually. There were 6 methods. 2. Providing a system for screening students, there were 7 methods. 3. In the promotion and

development of students, there were 7 methods. 4. The prevention and problem solving, there were 8 methods. 5. dimensions forwarding students, there are 6 methods.

Keywords: Development , Student Care and Support System Guidelines, Current Conditions, Desirable Condition, Needs

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในปัจจุบันได้ก้าวเข้าไปสู่ยุคของข้อมูลข่าวสารที่สามารถติดต่อสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากมาย ประเทศไทยต้องปรับเปลี่ยนวิธีการในการบริหารงานเพื่อพัฒนาศักยภาพของประเทศให้เท่าทันและการศึกษาจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการที่จะพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถและเป็นจุดมุ่งหมายไปสู่การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าและสิ่งสำคัญในการพัฒนาอันดับแรกคือวัยเรียนซึ่งการที่จะพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงให้มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกายจิตใจสติปัญญาความสามารถมีคุณธรรมจริยธรรมมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขโดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้นจะต้องดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาเนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วทั้งในด้านการสื่อสารเทคโนโลยีที่ทันสมัยด้านเศรษฐกิจ การแพร่ระบาดของสารเสพติด ครอบครัว การพนัน ชู้สาว การทะเลาะวิวาท การแข่งขันกันในรูปแบบต่าง ๆ (กรมสุขภาพจิต, 2545) ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ความวิตกกังวลความเครียดการปรับตัวที่ไม่เหมาะสมซึ่งเป็นผลเสียต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบหนึ่งที่จะช่วยในการแก้ปัญหาให้นักเรียนดังกล่าวซึ่งมาตรฐานการแนะแนวกรมวิชาการร่วมกับกรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดแนวทางในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ 5 องค์ประกอบได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนและ 5) การส่งต่อซึ่งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดีการดำเนินงานสะดวกขึ้นนักเรียนได้รับการป้องกันและแก้ไขปัญหได้ดีขึ้นแต่บุคลากรที่เกี่ยวข้องยังขาดทักษะกระบวนการในระบบงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนและมีแนวทางปฏิบัติที่ไม่ชัดเจนและไม่ไปในทิศทางเดียวกันของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

ด้วยความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงเล็งเห็นปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นซึ่งภายในสถานศึกษาทั้งตัวครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องยังขาดทักษะและความรู้ความชำนาญในงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ด้านอย่างมากซึ่งส่งผลให้ปัญหาของนักเรียนแก้ไขได้ไม่ตรงจุด

และขาดแนวทางแก้ไขที่เป็นระบบตลอดจนพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพมีประสิทธิผลที่ดี จึงเห็นว่าหากการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบตามกรอบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแล้วจะมีผลให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษามีประสิทธิภาพก่อเกิดประโยชน์สูงสุดต่อโรงเรียนและชุมชนผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาสภาพปัญหาที่เป็นปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ซึ่งผลที่ได้จากการทำวิจัยจะช่วยให้ทั้งผู้บริหาร ครู และนักเรียนสามารถแก้ปัญหาและดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3

ประชากร ได้แก่ ครูประจำชั้น ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2562 จำนวน 1,680 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูประจำชั้นในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2562 จำนวน 1,680 คนโดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) (Robert V. Krejcie and Daryle W. Morgan, 1970) ให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง เป็นครูประจำชั้นจำนวน 313 คนได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 313 คน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 โดยการสัมภาษณ์

1. การศึกษาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการศึกษาจากโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 1 คน หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำนวน 1 คน และครูที่ปรึกษาจำนวน 1 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากโรงเรียนต้นแบบที่มีผลการปฏิบัติดีเยี่ยม (Best Practice) ด้านการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งได้รับรางวัลระดับสหวิทยาเขตระดับจังหวัดระดับเขตพื้นที่การศึกษาหรือระดับประเทศรวมเป็นผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน จาก 2 โรงเรียนรวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 6 คน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3

2. ยกร่างแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3

3. ประเมินแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้านโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ดังตารางที่ 1 – 2

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยภาพรวมและจำแนกตามด้าน $\bar{X}$

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.62	0.87	มาก	4.51	0.72	มากที่สุด
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.60	1.34	มาก	4.99	0.09	มากที่สุด
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	3.60	0.98	มาก	4.52	0.71	มากที่สุด
4. ด้านการป้องกันและไขปัญหา	3.63	0.91	มาก	4.51	0.71	มากที่สุด
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	3.60	0.89	มาก	4.54	0.72	มากที่สุด
รวม	3.61	1.00	มาก	4.61	0.59	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 เมื่อพิจารณาการดำเนินงาน พบว่า สภาพปัจจุบันในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.61$) และ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้านเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 3.63$) รองลงมาคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 3.62$) และอีกทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมนักเรียน ($\bar{X} = 3.60$) ด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X} = 3.60$) และด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 3.60$) มีค่าที่เท่ากันทั้ง 3 ด้านรองลงมา และสภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 4.99$) ด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X} = 4.54$) และด้านการส่งเสริมนักเรียน ($\bar{X} = 4.52$) ตามลำดับ และอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 4.51$) และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 4.51$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน

การดำเนินงานระบบช่วยเหลือ นักเรียน	ค่าเฉลี่ย ของสภาพที่ พึงประสงค์ (I)	ค่าเฉลี่ย ของสภาพ ที่ปัจจุบัน (D)	(I - D)	$\frac{(I - D)}{D}$	ลำดับ
1.ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.51	3.62	0.89	0.25	3
2.ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.99	3.60	1.39	0.39	1
3.ด้านการส่งเสริมนักเรียน	4.52	3.60	0.92	0.26	2
4.ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.51	3.63	0.88	0.24	4
5.ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.51	3.60	0.91	0.25	3
รวมเฉลี่ย	4.61	3.61	1.00	0.28	

จากตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า ความต้องการจำเป็นในด้านการคัดกรองนักเรียนอยู่ในระดับสูงสุด ($PNI_{Modified} = 0.39$) ลำดับที่ 2 คือ ด้านการส่งเสริมนักเรียน ($PNI_{Modified} = 0.26$) ลำดับที่ 3 มี 2 ด้านโดยค่าเฉลี่ยเท่ากัน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($PNI_{Modified} = 0.25$) และด้านการส่งต่อนักเรียน ($PNI_{Modified} = 0.25$) ลำดับสุดท้าย คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($PNI_{Modified} = 0.24$)

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ดังตาราง 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับกร่างแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน

แนวทางการดำเนินงาน ตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน	ความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.30	0.82	มาก
2.ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.34	0.61	มาก
3.ด้านการส่งเสริมนักเรียน	3.86	0.64	มาก
4.ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	3.90	0.68	มาก
5.ด้านการส่งต่อนักเรียน	3.90	0.58	มาก
โดยรวม	4.06	0.67	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับความเหมาะสมของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก($\bar{X} = 4.06$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 4.34$) ลำดับที่ 2 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล($\bar{X} = 4.30$) รองลงมามีค่าเฉลี่ยที่เท่ากัน 2 ด้าน คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 3.90$) และ ด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X} = 3.90$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การส่งเสริมนักเรียน($\bar{X} = 3.86$)

อภิปรายผล

1. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่าสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 อยู่ในระดับ มาก และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 อยู่ในระดับมากที่สุด และผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า

ความต้องการจำเป็นในด้านการคัดกรองนักเรียนอยู่ในระดับสูงสุดจะเห็นว่าสภาพที่เกิดขึ้นเป็นสภาพที่บ่งบอกถึงระบบคุณภาพในการบริหารจัดการการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิรัตน์ หัตถกิจ ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต 1 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้แก่ด้านการส่งต่อ รองลงมาคือด้านการคัดกรองนักเรียนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนและด้านการส่งเสริมนักเรียน 2) การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต 1 จำแนกตามเพศของครูที่ปรึกษาโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่ปรึกษาเพศชายมีปัญหาการดำเนินงานมากกว่าครูเพศหญิงเมื่อจำแนกตามประเภทโรงเรียนพบว่าโดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาการดำเนินงานมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ 3) ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนพบว่าสามารถปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานได้โดยการอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครูที่ปรึกษาสร้างความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายประสานความร่วมมือจากทุกส่วนที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ (สุทธิรัตน์ หัตถกิจ, 2552)

2. แนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวมจากผลการประเมินและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 สามารถจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ได้ดังนี้ ความต้องการจำเป็นในด้านการคัดกรองนักเรียนอยู่ในระดับสูงสุดลำดับที่ 2 คือ ด้านการส่งเสริมนักเรียน ลำดับที่ 3 มี 2 ด้านโดยค่าเฉลี่ยเท่ากัน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและด้านการส่งต่อนักเรียนลำดับสุดท้าย คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนโดยมีค่าเฉลี่ยตามลำดับ

ทั้งนี้เพราะ แนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากข้อมูลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและการสัมภาษณ์เชิงลึกของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) นำมายกร่างเป็นแนวทางจากนั้นได้นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ประเมินความเหมาะสม

ของร่างแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยขออภิปรายผลจำแนกเป็นรายด้านตามลำดับความต้องการจำเป็น ดังนี้

2.1 ด้านการคัดกรองนักเรียนแนวทางการพัฒนาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ลำดับที่ 1 ได้แก่ แจ้งผลการคัดกรองให้ผู้ปกครองทราบในลำดับรองลงมามีค่าเฉลี่ยเท่ากันจำนวน 4 ด้าน คือ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้แบบคัดกรองพฤติกรรม SDQ หรือแบบคัดกรองอื่น ๆ ใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายในการคัดกรองนักเรียน แบ่งกลุ่มการคัดกรองนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา จากแบบประเมิน SDQ แบ่งกลุ่มการคัดกรองนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาจากแบบประเมิน EQ รองลงมา คือ การพิจารณาคัดกรองนักเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ คัดกรองนักเรียนให้ครอบคลุมทุกด้าน เช่น การเรียน ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระศักดิ์ จันทะรัตน์ ได้ศึกษาการนำเสนอรูปแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษเขต 1 การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษเขต 1 2) เพื่อออกแบบรูปแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษเขต 1 และ 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษเขต 1 สามารถสรุปผลการวิจัยตามองค์ประกอบ 5 ด้านได้ดังนี้ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลดำเนินการโดยการประเมินพฤติกรรมการจัดทำระเบียบสะสมการวัดแววนักเรียนการเยี่ยมบ้านนักเรียน การสังเกตพฤติกรรมนักเรียนการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนการจัดกิจกรรมโฮมรูมการสอบถามนักเรียนและเพื่อนนักเรียนการทดสอบและการศึกษาเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ปัญหาและอุปสรรคคือนักเรียนและผู้ปกครองให้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงและครูออกเยี่ยมบ้านนักเรียนไม่ครบทำให้ข้อมูลคลาดเคลื่อนแนวทางแก้ไขคือชี้แจงทำความเข้าใจกับครูนักเรียนและผู้ปกครองให้เห็นความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) ด้านการคัดกรองนักเรียนดำเนินการโดยการสรุปการคัดกรองนักเรียนจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมาสรุปตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนแล้วแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มคือกลุ่มปกติกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาปัญหาและอุปสรรคคือผู้ปกครองและนักเรียนไม่ยอมรับการแบ่งกลุ่มแนวทางแก้ไขคือชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครองและนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมนักเรียนและพัฒนาดำเนินการโดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ และส่งเสริมและพัฒนาโดยใช้โครงการปัญหาและอุปสรรคคือ

งบประมาณในการดำเนินงานแนวทางแก้ไขคือระดมทุนและทรัพยากรจากผู้ปกครองชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขดำเนินการโดยใช้กิจกรรมรวมกลุ่มและป้องกันแก้ไขเป็นรายบุคคลปัญหาและอุปสรรคคืองบประมาณในการดำเนินงานแนวทางแก้ไขคือระดมทุนและทรัพยากรจากผู้ปกครองชุมชนหน่วยงานต่าง ๆ 5) ด้านการส่งต่อดำเนินการสองแบบ คือ ส่งต่อภายในสถานศึกษาโดยครูที่ปรึกษาส่งต่อครูที่สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้และส่งต่อภายนอกสถานศึกษาโดยโรงเรียนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายส่งต่อผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายนอกสถานศึกษาปัญหาและอุปสรรคคือนักเรียนและผู้ปกครองบางคนไม่ยินยอมที่จะถูกส่งต่อแนวทางแก้ไขคือชี้แจงทำความเข้าใจถึงความจำเป็นและผลที่จะได้รับ (วีระศักดิ์ จันทะรัตน์, 2553)

2.2 ด้านการส่งเสริมนักเรียนแนวทางการพัฒนาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ลำดับที่ 1 ได้แก่ จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถพิเศษของนักเรียนอย่างหลากหลายลำดับที่ 2 รองลงมา คือ จัดประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียนทุกภาคเรียนลำดับที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 3 ข้อ คือ จัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมโฮมรูมกิจกรรมเยี่ยมบ้าน กิจกรรมสอนซ่อมเสริม เป็นต้น สถานศึกษาจัดตั้งงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ จัดกิจกรรมโฮมรูมในภาคเช้าทุกวัน วันละ 1 ชั่วโมง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 2 ข้อ คือ จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ตรงความต้องการของนักเรียนและแนะแนวและส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชนก รัตมีรัตน์ โดยได้ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาระบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่าแนวทางการพัฒนาด้านการส่งเสริมนักเรียน ครูควรมีการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม กิจกรรมที่เด็กมีความสนใจและถนัด เหมาะสมกับตนเอง ขึ้นการ สื่อนักเรียน โรงเรียนควรมีการจัดนิทรรศการการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ ให้กับบุคคลภายนอกได้รับทราบ มีการประสานงานกับหน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง (พรชนก รัตมีรัตน์, 2552)

2.3 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ลำดับที่ 1 ได้แก่ ใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลในลำดับที่ 2 รองลงมามีค่าเฉลี่ยเท่ากันจำนวน 3 ด้าน คือ ข้อมูลนักเรียนรายบุคคลครอบคลุมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และการเรียน จัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลให้เป็นปัจจุบัน จัดสรรงบประมาณในการเยี่ยมบ้านนักเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ วางแผนและกำหนดระยะเวลาการเยี่ยมบ้านให้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

สมคะเน พิสัยพันธ์ ได้ทำการศึกษาการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ชุมชนมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กมีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ชุมชนมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก 2) เพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ชุมชนมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กและ 3) เพื่อศึกษาการได้รับประโยชน์ของนักเรียนจากระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ชุมชนมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้สภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการดำเนินโครงการของโรงเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนคือยังขาดการประสานงานที่ต่อเนื่องระหว่างโรงเรียนและชุมชนผู้ปกครองมีส่วนร่วมน้อยมากการจัดกิจกรรมต่างๆมักเกิดจากการดำเนินการโดยครูเท่านั้นนักเรียนไม่มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นงบประมาณในการดำเนินโครงการเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีจำนวนไม่เพียงพอความต้องการของผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประกอบด้วยผู้มีส่วนร่วมมีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมมีความต้องการที่จะอาสาสมัครเป็นคณะกรรมการมีความต้องการที่จะร่วมแก้ปัญหาในนักเรียนในทุกเรื่องระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ชุมชนมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กประกอบด้วยกระบวนการดังต่อไปนี้ 1) การเยี่ยมบ้านนักเรียนและสำรวจข้อมูลนักเรียนร่วมกับชุมชน 2) การวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับชุมชน 3) การแยกนักเรียนเป็นรายบุคคลร่วมกับชุมชนด้านการเรียนด้านสภาพร่างกายจิตใจและด้านสภาพครอบครัว 4) การจัดทำโครงการกิจกรรมส่งเสริมและแก้ไขปัญหาร่วมกับชุมชน 5) การดำเนินโครงการกิจกรรมส่งเสริมการแก้ไขปัญหาร่วมกับชุมชน 6) การสรุปประเมินผลโครงการร่วมกับชุมชน และ 7) การเยี่ยมบ้านนักเรียนอีกครั้งหนึ่ง (สมคะเน พิสัยพันธ์, 2555)

2.4 ด้านการส่งต่อนักเรียนแนวทางการพัฒนาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ลำดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากันจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ การประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการส่งต่อนักเรียนกรณีที่สถานศึกษาไม่สามารถดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ มีการส่งต่อนอกในกรณีที่สถานศึกษาไม่สามารถแก้ไขปัญหานักเรียนได้ ชี้แจงสาเหตุในกรณีที่ต้องส่งต่อนักเรียนให้ผู้ปกครองเข้าใจ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดรองลงมามีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 3 ข้อ คือ มีการส่งภายในสถานศึกษาระหว่างครูที่ปรึกษากับครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครองครูห้องพยาบาล ตามกรณีปัญหาของนักเรียน ผู้บริหารและครูตระหนักถึงความสำคัญของการส่งต่อในกรณีที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหานักเรียนได้ ติดตามและประเมินผลการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทรัตน์ เกื้อหนุน ได้ศึกษาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ทั้ง 5 ขั้นตอนอยู่ในระดับมาก ระดับคุณภาพชีวิต

ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน คือ การส่งต่อ การส่งเสริมนักเรียนการคัดกรองและการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.448 ประสิทธิภาพในการทำนาย ร้อยละ 20.10 (นันทรัตน์ เกื้อหนุน, 2553)

2.5 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนแนวทางการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ลำดับที่ 1 คือ ให้คำปรึกษานักเรียนเบื้องต้นลำดับที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากันจำนวน 2 ข้อ คือ จัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี การอบรมให้ความรู้ต่าง ๆ เช่น โรคเอดส์ เรื่องเพศสัมพันธ์ เป็นต้น บันทึกผลการให้ความช่วยเหลือนักเรียน รองลงมา คือ มีการติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนอย่างใกล้ชิดในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดรองลงมามีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 4 ข้อ คือ จัดกิจกรรมให้หลากหลายสอดคล้องตามกลุ่มที่คัดกรองได้ ครูทุกคนร่วมมือร่วมใจกันในการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน ผู้บริหารให้ความสำคัญมีการกำหนดความรับผิดชอบของครูที่ปรึกษาเพื่อดูแลนักเรียน มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชนเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสถียร ทามัง ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาลวังศรีปิงเมืองจังหวัดเชียงใหม่เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาลวังศรีปิงเมืองและศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของคณะครูโรงเรียนเทศบาลวังศรีปิงเมืองใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลผลการศึกษาพบว่าคณะครูได้ปฏิบัติเกือบทุกงานโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) ได้เยี่ยมบ้านวางแผนการคัดกรองนักเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพให้ความรู้ครูในการให้คำปรึกษาเบื้องต้นนักเรียนให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียนเชิญผู้ปกครองมารับทราบถึงความจำเป็นในการส่งต่อปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการป้องกันและแก้ปัญหาคือศึกษาปัญหาไม่มีความชัดเจนไม่เป็นระบบควรมีการประชุมร่วมกันเพื่อวางแผนป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นและแก้ปัญหาและด้านการส่งต่อนักเรียนคือนักเรียนมีปัญหาซับซ้อนเกินความสามารถที่จะช่วยเหลือได้ความร่วมมือในทีมมีน้อยการส่งต่อมีปัญหาแต่ไม่แจ้งผลกลับมายังครูประจำชั้น (เสถียร ทามัง, 2551)

จากผลการศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ได้แนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 5 ด้านของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ 34 แนวทางดังนี้ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีทั้งหมดจำนวน 6 แนวทาง ดังนี้ 1.1) ใช้เครื่องมือและวิธีการที่

หลากหลายในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 1.2) ข้อมูลนักเรียนรายบุคคลครอบคลุมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และการเรียน 1.3) จัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลให้เป็นปัจจุบัน 1.4) วางแผนและกำหนดระยะเวลาการเยี่ยมบ้านให้ชัดเจน 1.5) จัดสรรงบประมาณในการเยี่ยมบ้านนักเรียน 1.6) จัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลให้เป็นระบบ

2) ด้านการคัดกรองนักเรียน มีทั้งหมดจำนวน 7 แนวทาง ดังนี้ 2.1) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้แบบคัดกรองพฤติกรรม SDQ หรือแบบคัดกรองอื่น ๆ 2.2) การพิจารณาคัดกรองนักเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด 2.3) ใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายในการคัดกรองนักเรียน 2.4) แจ้งผลการคัดกรองให้ผู้ปกครองทราบ 2.5) แบ่งกลุ่มการคัดกรองนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา จากแบบประเมิน SDQ 2.6) แบ่งกลุ่มการคัดกรองนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา จากแบบประเมิน EQ 7) คัดกรองนักเรียนให้ครอบคลุมทุกด้าน เช่น การเรียน ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม เป็นต้น 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีทั้งหมดจำนวน 7 แนวทาง ดังนี้ 3.1) จัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมเยี่ยมบ้าน กิจกรรมสอนซ่อมเสริม เป็นต้น 3.2) สถานศึกษาจัดตั้งงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่าง 3.3) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ตรงความต้องการของนักเรียน 3.4) จัดกิจกรรมโฮมรูมในภาคเช้า ทุกวัน วันละ 1 ชั่วโมง 3.5) จัดประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียนทุกภาคเรียน 3.6) จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถพิเศษของนักเรียนอย่างหลากหลาย 3.7) แนะนำและส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัด 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหามีทั้งหมดจำนวน 8 แนวทาง ดังนี้ 4.1) จัดกิจกรรมให้หลากหลายสอดคล้องตามกลุ่มที่คัดกรองได้ 4.2) ครูทุกคนร่วมมือร่วมใจกันในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน 4.3) ผู้บริหารให้ความสำคัญมีการกำหนดความรับผิดชอบของครูที่ปรึกษาเพื่อดูแลนักเรียน 4.4) มีการติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนอย่างใกล้ชิดในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4.5) มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในชุมชนเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน 4.6) จัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี การอบรมให้ความรู้ต่าง ๆ เช่น โรคเอดส์ เรื่องเพศสัมพันธ์ เป็นต้น 4.7) ให้คำปรึกษานักเรียนเบื้องต้น 4.8) บันทึกผลการให้ความช่วยเหลือนักเรียน

5) ด้านการส่งต่อนักเรียน มีทั้งหมดจำนวน 6 แนวทาง ดังนี้ 5.1) การประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการส่งต่อนักเรียนกรณีที่สถานศึกษาไม่สามารถดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ 5.2) มีการส่งต่อภายในสถานศึกษาระหว่างครูที่ปรึกษากับครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครองครูห้องพยาบาล ตามกรณีปัญหาของนักเรียน 5.3) มีการส่งต่อภายนอกในกรณีที่สถานศึกษาไม่สามารถแก้ไขปัญหานักเรียนได้ 5.4) ชี้แจงสาเหตุในกรณีที่ต้องส่งต่อนักเรียนให้ผู้ปกครองเข้าใจ 5.5) ผู้บริหารและครูตระหนักถึงความสำคัญของการส่ง

ต่อในกรณีที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหานักเรียนได้ 5.6) ติดตามและประเมินผลการส่งต่อนักเรียน ทั้งภายในและภายนอก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สภาพปัจจุบันในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก สภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 พบว่า ความต้องการจำเป็นในด้านการคัดกรองนักเรียนอยู่ในระดับสูงสุด และผลเกี่ยวกับแนวทางการประเมินความเหมาะสมของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก และจากผลการศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 ได้แนวทางในการพัฒนาทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ครอบคลุม โดยมีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ 34 แนวทาง

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1. จากการวิจัยครั้งนี้ สถานศึกษายังขาดความรู้และวิธีการหรือการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะด้านการคัดกรองนักเรียนสถานศึกษายังเก็บข้อมูลและอัปเดตข้อมูลของนักเรียนที่ยังไม่เป็นปัจจุบันและไม่เข้าใจแนวทางไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะสถานศึกษาที่เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก

2. จากการวิจัยครั้งนี้ มีมุมมองทางความคิดที่แตกต่างกัน จะเห็นได้ว่าทำให้เกิดมุมมองที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันและสามารถนำไปต่อยอดทางความคิดและการปฏิบัติได้อย่างหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนที่อยู่ในชุมชนกับนอกชุมชนและโรงเรียนที่มีขนาดไม่เท่ากันจะมีระบบที่แตกต่างกันมากเพราะพื้นฐานของนักเรียนที่มาเรียนด้วย

เอกสารอ้างอิง

- เสถียร ทามัง. (2551). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปึงเมือง จังหวัดเชียงใหม่. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กรมสุขภาพจิต. (2545). *คู่มือที่ปรึกษาาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพมหานคร: ยูเร็นสอิมเมจกรุ๊ป.

- นันทรัตน์ เกื้อหนุน. (2553). การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พรชนก รัศมีรัตน์. (2552). ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหากระบวนการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครราชสีมา เขต 4. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- วีระศักดิ์ จันทะรัตน์. (2553). การนำเสนอรูปแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาศรีสะเกษเขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหาร การศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สมคะเน พิสัยพันธ์. (2555). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ชุมชนมีส่วนร่วมสำหรับ โรงเรียนขนาดเล็ก. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและ พัฒนาการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุทธิรัตน์ หัตถกิจ. (2552). ปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Journal Education and Psychology Measurement*, 3(30), 607-610.